

TURIZM YO‘NALISHI TALABALARIGA INGLIZ TILINI O‘QITISHNING YANGICHA YONDASHUVLARI

Quziyev Sarvarbek Ilmiddinovich

Ingliz tili kafedrasida o‘qituvchisi,

Farg‘ona davlat universiteti

sarvarkuziev1988@gmail.com

Annotatsiya: Turizm - bu har qanday davrda o'zgarishini isbotlagan va 21-asrda ham tez sur'atlar bilan o'sishda davom etadigan xizmat ko'rsatish sohasi bo'lib, bu soha uchun xorijiy tillarda muloqot juda muhimdir. Biroq, asrimizning lingua francasi bo'lgan ingliz tilini o'zlashtirish qiyin bo'lib qolmoqda va ilm-fan va kasbiy fanlarga urg'u berilganligi sababli, til o'rganish ko'pincha universitetlarda e'tibordan chetda qolmoqda.

Ushbu maqolada biznes ingliz tilini rivojlantirishning bir necha bosqichlari va so'nggi paytlarda turizm talabalariga ingliz tilini o'rgatishning ba'zi yangi yondashuvlari ko'rib chiqiladi. Mehnat bozorida sodir bo'layotgan o'zgarishlar tufayli talabalarning ehtiyojlari o'zgaradi va turizm bo'yicha talabalar uchun ingliz tilini o'qitish pedagogikasida o'zgarishlar yuz berdi. Umuman olganda, kasbga yo'naltirilgan ingliz tili ham juda qiyin vazifadir, chunki u chet tilini o'rgatish bilan bog'liq qiyinchiliklarga ham, o'sha chet tilining o'zining maxsus lug'atiga ega bo'lgan boshqa tilga aylanishiga ham duch kelishi kerak. Bu bizning bitiruvchilarimizdan mehnat bozorida talab qilinadigan doimiy yangi muloqot ko'nikmalarini o'rganishlari kerakligini talab qiladi.

Kalit so'zlar: mehnat bozori, globalashuv, turizm uchun ingliz tili, kompetensiya, turizm bo'yicha talabalar, universitetlar

Abstract: Tourism is a service industry that has proven to be stable in any era and continues to grow rapidly even in the 21st century, for which communication in foreign languages is very important. However, English, the lingua franca of our century, remains difficult to master, and because of the emphasis on science and professional subjects, language learning is often neglected in universities.

This article examines several stages in the development of business English and some recent approaches to teaching English to tourism students. Due to the changes taking place in the labor market, the needs of students have changed and there have been changes in the pedagogy of teaching English for tourism students. In general, professional English is also a very difficult task, because it faces both the difficulties of teaching a foreign language and the transformation of that foreign language into another language with its own special vocabulary. need This requires our graduates to constantly learn new communication skills that are in demand in the job market.

Keywords: labor market, globalization, English for tourism, competence, tourism students, universities

Аннотация: Туризм – это сфера услуг, зарекомендовавшая себя стабильно в любую эпоху и продолжающая быстро развиваться даже в XXI веке, для которой очень важно общение на иностранных языках. Однако английский язык, лингва франка нашего века, по-прежнему трудно освоить, а из-за акцента на науке и профессиональных предметах изучением языка в университетах часто пренебрегают.

В данной статье рассматриваются несколько этапов развития делового английского языка и некоторые современные подходы к преподаванию английского языка студентам-туристам. В связи с изменениями, происходящими на рынке труда, изменились потребности студентов и произошли изменения в педагогике преподавания английского языка студентам-туристам. В целом профессиональный английский тоже является очень сложной задачей, поскольку сталкивается как с трудностями преподавания иностранного языка, так и с трансформацией этого иностранного языка в другой язык со своей специальной лексикой. Это требует от наших выпускников постоянного освоения новых коммуникативных навыков, востребованных на рынке труда.

Ключевые слова: рынок труда, глобализация, английский язык для туризма, компетентность, студенты-туристы, университеты.

1. Kirish

Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, xalqaro assotsiatsiyalarning 85 foizi ingliz tilidan rasmiy foydalanishini, jahon kino bozorining 85 foizi ingliz tilida, dunyodagi ilmiy maqolalarning 85 foizi ingliz tilida yozilgan, dunyoda elektron saqlanadigan ma'lumotlarning 80 foizi hozirda ingliz tilida hamda dunyodagi tilshunoslik jurnallarining 70 foizi faqat ingliz tilida nashr etilishini aniqlaganidan beri ingliz tili XXI asrning lingua francasiga aylandi deyish ayni haqiqatdir.

Butun dunyo bo'ylab ishbilarmonlik muzokaralari odatda ingliz tilida olib borilganligi sababli, ushbu tildan foydalanish xalqaro kompaniyalar orqali biznes muhitini xalqarolashtirish kontekstida tobora kengayib bormoqda. Xorijiy mamlakatlarga tashrif buyurgan xalqaro sayyohlar bilan muloqot qilishda ingliz tilini puxta egallashi turizm sohasida ishlayotgan xodimlar uchun zarur. Bu sayyohlar bilan muloqot qilish va madaniy farqlarni tushunish va ushbu xalqaro kontekstda xodimlarning ish imkoniyatlarini oshirish uchun vositadir. Turizm uchun ingliz tili kasbga yo'naltirilgan ingliz tili sohasi sifatida qaraladi va akademik maqsadlarda sohaviy ingliz va umumiy ingliz tillarini birlashtiradi. Ya'ni, u aeroportlarda, turizm va sayyohlik firmalarida, bozorlarda va mehmonxonalarda turli madaniyat vakillari o'rtasidagi muloqot va o'zaro munosabatlar uchun zarur bo'lgan tilni o'rgatish bilan shug'ullanadi. Ingliz tilini bilish turizm sohasiga odamlarni yollashning asosiy mezonlaridan biri bo'lib, ingliz tilini yaxshi bilishi sayyohlarni jalb qilish uchun muhimdir. Shuning uchun ham butun dunyoda turizm oliy ta'lim muassasalarida ingliz tili asosiy fan sifatida o'qitilmoqda. Lekin bu oson ish emas, chunki biz chet tilini o'rgatish va o'sha chet tilini o'zining ixtisoslashgan so'z boyligi orqali o'z-o'zidan

boshqa tilga aylanib qolishi bilan bog‘liq muammolarga duch kelishimiz kerak, chunki talaba ingliz tilini bilish darajasini oshirishi kerak. Shu bilan birga, u biznes bilan bog‘liq lug‘at va mazmun bilan tanishishi kerak. Universitetlarda kasbga yo‘naltirilgan ingliz tilini o‘rgatish jarayoniga shubha tug‘diradigan boshqa faktlar ham mavjud: turli lingvistik kompetensiyalarga ega bo‘lgan katta sinflar, kitoblar va materiallarning mavjud emasligi, talabalar motivatsiyasining etishmasligi va boshqalar. Yechim til ko‘nikmalarini egallash va ingliz tilini o‘rganishni birlashtirishdir. ingliz tilini o‘rgatishda kommunikativ yondashuvni hech qachon e‘tiborsiz qoldirmagan holda biznes mazmunini adekvat nisbatda o‘rgatish. Vaqtning cheklanganligi va ba‘zi talabalarimizning ingliz tilini bilish darajasi cheklanganligi biznes aloqalarini o‘qitishni qiyin vazifaga aylantiradi, chunki bunday kurs yuqori darajadagi tilni bilishni talab qiladi. Talabalarning til bilish darajasi va kursning til talabi o‘rtasidagi nomuvofiqlik bizning bitiruvchilarimizning turizm sohasidagi muloqotga bo‘lgan ehtiyojini qondirish uchun tegishli o‘qitish strategiyalari bilan hal qilinishi kerak. Birinchi qadam o‘quvchilarimizning muloqot ehtiyojlarini tahlil qilish va keyin usul va materiallarni mos ravishda tartibga solishdir.

Turizm uchun ingliz tili kurslari tegishli bo‘lgan maxsus maqsadlar uchun ingliz tilining turli mualliflari o‘rtasida o‘quvchining ehtiyojlari va ma‘lum bir kasbiy sohada faoliyat yurituvchi talabalar bilan mashg‘ulotlarda mavzuga oid matnlardan foydalanish kerakmi yoki yo‘qligi haqida uzoq vaqt munozaralar bo‘lib kelgan. 1980-yillarning boshida Xatchinson va Uoters shunday ta‘kidladilar: "Mavzuga oid maxsus ESP materiallari uchun hech qanday asos yo‘q", chunki ular ma‘lum bir tilning o‘ziga diqqatni jalb qilishdan ko‘ra, tilning asosiy kompetensiyalariga va ularni eng yaxshi qanday egallashga e‘tibor qaratishni tushunishgan.”[1]

Mounftord ta‘kidlaganidek, "o‘quv materiallarining dolzarbligi va maqsadga muvofiqligi, talabaning o‘z ta‘lim sohasiga yoki ishiga bo‘lgan qiziqishini rag‘batlantiruvchi maqsad sifatida ko‘rsatadigan biron bir dalil mavjud bo‘lishidan qat‘i nazar, maqsadli vaziyat tilidan kelib chiqishi kerak." (Mounford 1988: 83)[4]

Kasbga yo‘naltirilgan ingliz tilida nashr etilgan materiallar ma‘lum mezonlarni hisobga olishi kerak: o‘ziga xoslik, muvofiqlik, haqiqiylik, moslashuvchanlik, sifat yoki vaqt va xarajat, biz ular Hutchinson & Waters tomonidan berilgan ikkita asosiy yo‘nalish o‘rtasida murosa bo‘lishi kerak deb hisoblaymiz (ko‘nikmalar va ta‘lim strategiyalari bir tomondan muvaffaqiyatli ta‘lim natijasi uchun muhim) va boshqa tomondan Pickett (asosiy leksika o‘qitish jarayonida muhim rol o‘ynaydi).

Ko‘rinib turibdiki, leksika biznes ingliz tili kurslari haqida hamma narsani aks ettirmaydi, lekin bu maxsus leksikasiz kursning samaradorligi, albatta, pasayadi.

Shu nuqtai nazardan, kasbiy ingliz tili leksikasi faqat ma‘lum bir sohada joylashgan texnik atamalar bilan cheklanmaydi, u umumiy ingliz tilidagi kabi funktsiyali so‘zlarni ham o‘z ichiga oladi: ya‘ni umumiy ingliz tilida uchraydigan, lekin turli xil umumiy texnik ma‘nolarga ega bo‘lgan,

Shunday bo'lsa-da, bugungi kunda kasbiy ingliz tili bo'yicha trenerlar tomonidan darsda qo'llaniladigan yangi formula - yaxshi o'qitish tajribasi va autentik matnlari biznes aloqalarida qanday ishlashini haqiqiy tushunishni anglatadi, biznes ingliz tilini o'qitishda katta yaxshilanishdir.

An'anaga ko'ra, kasbiy ingliz tili darslari o'qituvchilarga yo'naltirilgan bo'lib, o'qituvchilar lug'at va grammatik tuzilmani tushuntirib berishlari kerak. Shu bilan birga, tavsiflovchi grammatikaga e'tibor qaratish o'quvchilarning tilni o'zlashtirishiga to'sqinlik qilmasligi lozim. O'qituvchiga yo'naltirilgan tizimlar ostida talabalar passiv tarzda o'rganmoqdalar va tildan foydalanish uchun kamroq imkoniyatlar mavjud, bu esa ularning haqiqiy kommunikativ dunyoda zarur bo'lgan til kompetensiyasini rivojlantirishni keskin kamaydi, agar yo'q bo'lsa, nazariy yoki mavhum o'qitish samarasiz bo'lib, o'quvchilarda salbiy munosabatni keltirib chiqarishi mumkin. Grammatikani o'rgatish va xatolarni tuzatish ifodaning aniqligi yoki ravonligini oshirishga olib kelmasligi haqida ko'plab dalillar mavjud.

90-yillarning oxirlarida pedagogikaning an'anaviy darsliklardan mehnat bozorida bitiruvchilarimizdan talab qilinadigan yangi ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan materiallarga o'tish tobora yaqqol namoyon bo'ldi, chunki bu yondashuv ularning bitiruvdan keyin mehnat bozoridagi muvaffaqiyatlariga ko'proq hissa qo'shadi.

2. Turizm bo'yicha talabalar uchun ingliz tili

Hozirgi kunda ingliz tili talabalarga turistik mehnat bozoriga moslashish uchun zarur bilim va ko'nikmalarni egallashga yordam berish uchun o'rgatilmoqda va IT va boshqa sohalardan kirib boradigan kommunikativ ko'nikmalar va yangi iqtisodiy atamalarga ko'proq e'tibor qaratilmoqda. qoplangan. Ishonamizki, bunday yondashuv ikkita muhim oqibatlariga olib keladi: talabalarimiz uchun mamlakatimizda ham, xorijda ham, hozirgi globallashuv va doimiy o'zgaruvchan muhitda mehnat bozorida keng imkoniyatlar va ingliz tili darsining yanada qiyin va foydali turi. Vazifalarni bajarish zamonaviy ta'limni amalga oshirish uchun yaxshi yondashuvdir. Amaliy til qobiliyatlarini topshiriqlarni bajarish orqali egallash yo'lini o'qituvchining grammatik tuzilmalar haqidagi ko'rsatmalari va lug'atni tushuntirish bilan almashtirib bo'lmaydi.

O'qitiladigan ingliz tili kurslari quyidagilarga qaratilgan: turizm va mehmondo'stlik bo'yicha bilim komponenti, ularning kelajakdagi ish joylarida qo'llaniladigan tildan xabardorligini oshirish; bitiruvchilarning turizm sohasida ishlashlari uchun asosiy talab sifatida ingliz tilida so'zlash ko'nikmalarini va og'zaki ravonligini oshirish bilan bog'liq nutq komponenti; turizm ish joylari uchun zarur bo'lgan yozish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan yozuv komponenti; va turistlar tilini qanday tarjima qilishni bilishlariga yordam beradigan tarjima komponenti. Maxsus maqsadlar uchun ingliz tilining keng dunyosida turizm ingliz tili eng jozibali tillardan biridir, chunki biz hayotimiz davomida ko'p marotaba sayyoh bo'lamiz va shuning uchun o'qituvchilar sifatida o'zimizning haqiqiy tajribamiz va

fikrlarimizni keltira olamiz. til xonasi. Biroq, turizmning ingliz tilini o'rgatish murakkab ishdir.[9]

Universitetlarimizda turizm yo‘nalishi bo‘yicha bakalavriat talabalariga ingliz tilini o‘qitishda qo‘llanilgan darsliklar, o‘quv topshiriqlari va imtihonlarni o‘rganadigan bo‘lsak, har bir fakultet/oliy institut turli xil darsliklardan, asosan o‘qituvchilarning turli manbalardan to‘plagan va ikkalasi ham mavjud bo‘lgan materiallardan foydalanishini ko‘ramiz.[7] Turizm uchun ingliz tili va umumiy maqsadlar uchun ingliz tili materiallari. Barcha darsliklarda ingliz tilidagi tinglash va nutq faoliyati, shuningdek, yozish, grammatika, o'qish va lug'at faoliyatiga ham urg'u berilgan. O'qituvchilar o'qish qobiliyatlari, grammatika tuzilmalari va turizm va mehmondo'stlik terminologiyasiga e'tibor berishadi va yaqinda ularning nutq yoki tinglash qobiliyatlarini yaxshilashga qaratilgan har qanday o'qitish shakllariga qiziqish bor.[6]

Shuningdek, talabalarga ingliz tilini o'rganish bo'yicha ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradigan va kelajakdagi martabalari uchun saralashda yordam beradigan turli xil ingliz tilini o'rganish tadbirlari mavjud, jumladan: guruh muhokamasi, rol o'ynash va xat yozish. Afsuski, ilgari o‘qishda ingliz tilida og‘zaki muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirishga e‘tibor qaratilmagan va bu bizning muassasalarda turizm yo‘nalishi bo‘yicha bakalavriat talabalarini ingliz tiliga tayyorlashdagi kamchiliklardan biridir. Shu sababli, hozirgi vaqtda turizm uchun ingliz tilini o'rgatish, ehtimol, mavzuga asoslangan yo'nalish orqali yaxshiroq erishiladi, bu to'g'ri ishlansa, talabalar til bilimi va ko'nikmalarini oshirishi mumkin bo'lgan mazmunli asosni ta'minlashning ikki tomonlama rolini bajaradi. til saboqlarini o‘quvchilarning turizm bo‘yicha kengroq tajribasiga birlashtiradi. Bu ular allaqachon ko'rgan til elementlarining juda aniq takrorlanishini oldini oladi. Bundan tashqari, mavzuga asoslangan yondashuv ko'rib chiqilgan til elementlari tanlangan sohada haqiqatan ham zarur bo'lishini kafolatlaydi.[8]

Shu sababli, barcha tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ingliz tilidagi muloqot ko'nikmalari turizm ish joylari uchun eng zarur va shuning uchun talabalarning ingliz tili kurslarida tinglash va gapirish qobiliyatlariga e'tibor qaratish lozim. Bundan tashqari, ushbu kurslar talabalarning og'zaki muloqot ko'nikmalarini oshirishi mumkin bo'lgan texnologiyaga asoslangan tadbirlardan maksimal darajada foydalanishi kerak. Labordaning ikkita tadqiqoti (2003, 2009), masalan, kompyuterlardan foydalanish talabalarning tildan foydalanishini oshirish orqali chet tillarini o'rganishga yordam berishini va ular turizm talabalariga ingliz tilida og'zaki muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam berishini ko'rsatdi.

3. Xulosa:

Iqtisodiy globallashtirish jarayonida ishbilarmonlik nutqi savdo, savdo, investitsiyalar, menejment, moliya, marketing, turizm va boshqalarga qaratilgan barcha iqtisodiy va ijtimoiy munosabatlarda tildan foydalanishdir. muammo o'qitishning yangi yondashuvi yoki usulini qabul qilishda ekanligi ko'rinib turibdi

(Richards va Rodgers, 2001, 244)"[7]. Biroq, o'qitish muammolarini biron bir alohida yondashuvga murojaat qilish orqali hal qilib bo'lmaydi. Chjan biznes ingliz tilini o'rgatish bo'yicha uch tomonlama o'quv dasturini taklif qiladi, u uchta tarkibiy qismdan iborat: fan bilimlari, biznes amaliyoti va til ko'nikmalari Business English, bu shunchaki til ko'nikmalarini o'rgatish va fan sohalari bo'yicha diskret bilimlarni o'rgatish o'rniga biznes tajribasini rivojlantirishga qaratilgan. ESP adabiyotida tez-tez targ'ib qilinadi.[8]

Dunyoda iqtisodiy rivojlanish va iqtisodiy globallashuvning kuchayishi tufayli biznes ingliz tiliga o'qituvchilar va tadqiqotchilar katta e'tibor qaratmoqda. Ishbilarmon ingliz tilini o'rgatishning o'ziga xos muammolari bo'lsa-da, tadqiqotdagi yechimlar va o'qitish innovatsiyalari o'quvchilarning qiziqishini uyg'otish va ularning til ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali ekanligini isbotladi. Ularning barchasi muhim rol o'ynaydi, chunki ingliz tilida yaxshi muloqot qilish ko'nikmalari turizm bo'yicha bitiruvchilarimiz uchun juda muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Barnes, E. 2016. *The minority body: A theory of disability*. Oxford University pp.17-42. Polechoński,

J. and Tomik, R., (2019) '*Can tourism in immersive virtual reality can replace real travel?*'. *Folia Turistica* 2019; 52, pp. 11-30.

2. Beck, J., Rainoldi, M. and Egger, R., (2019) '*Virtual reality in tourism: a state-of-the-art review*'.

Tourism Review, 74(3), pp.586-612.

3. Quziyev, S. (2022). Sarvar TIBBIYOT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA CHET TILINI O'QITISH JARAYONIDA TIBBIYOT ATAMALARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI: TIBBIYOT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA CHET TILINI O'QITISH JARAYONIDA TIBBIYOT ATAMALARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. *Журнал иностранных языков и лингвистики*, 4(4).

4. Ilmiddinovich, Q. S. (2023). CHET TILLARNI O'QITISHNING ZAMONAVIY METODLARINI TAKKOMILLASHTIRISH ASSOSLARI. *INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION*, 2(18), 14-19.

5. Quziyev, S. (2023). MAXSUS ATAMALARNI O'QITISHNING NAZARIY METODIK ASOSLARI. *Молодые ученые*, 1(3), 92-95.

6. Kuziyev, S. (2023, May). DISTINCTIVE ADVANTAGES OF LEARNING AND TEACHING SPECIFIC DICTIONARIES IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES OF NON-PHILOLOGY HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS. In *International Conference on Business Management and Humanities* (Vol. 1, No. 1, pp. 127-129).

7. Quziyev, S. (2023). CHET TILINI O‘QITISHNING LINGVODIDAKTIK ASOSLARI. *Наука и инновация*, 1(7), 120-124.

8. Ilmiddinovich, Q. S. (2023). NOLIGVISTIK FAKULTETLARDA KASBGA YO‘NALTIRILGAN CHET TILINI O‘QITISHNING XUSUSIYATLARI. *INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM*, 3(30), 83-93.

9. Kuziev, S. I. (2022). MODERN METHODS OF TEACHING ENGLISH LANGUAGE AT MEDICAL UNIVERSITIES. *Academic research in educational sciences*, 3(11), 242-245.